

Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinis vertinimo ataskaitos santrauka

Finansinės priemonės (toliau – FP) – tai būdas panaudoti ribotus valstybės biudžeto išteklius, teikiant ne vienkartinės negrąžinamas subsidijas įmonėms, o skolinant lėšas, investuojant jas į įmonių kapitalą, teikiant garantijas. FP privalumas – „atsinaujinančios“ lėšos, t. y. paskolinus ar investavus FP skirtas lėšas, dalis jų sugrįžta ir gali būti dar kartą panaudojamos tiems patiems tikslams, tokiu būdu naudojant tas pačias lėšas didesniai subjektų skaičiui suteikti finansavimą.

Prieš skiriant lėšas konkrečiai Lietuvos 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos (toliau – VP) prioriteto įgyvendinimo priemonei, įgyvendinant FP, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1303/2013, 37 straipsnio reikalavimais, būtina atlikti išankstinį vertinimą. Atliekant šį vertinimą buvo nustatyti rinkos trūkumai arba nepakankamos investavimo apimtys ir apskaičiuotas viešųjų investicijų poreikio mastas bei apimtis, įskaitant finansuotinos FP tipą.

Pagrindinis vertinimo tikslas – pateikti įrodymus, kad planuojama FP bus nukreipta nustatytam rinkos nepakankamumui (efektyvios priemonės, skirtos mokslo ir studijų institucijoms (toliau – MSI) sukurtų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) rezultatų komercinimui, trūkumui) išspręsti ir užtikrins, kad FP prisidės prie VP ir ES struktūrinių fondų tikslų įgyvendinimo.

Šis vertinimas buvo atliktas vadovaujantis EK ir EIB užsakymu PriceWaterHouse Coopers (toliau – PwC) parengta „Išankstinio vertinimo metodologija finansinėms priemonėms 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu“ metodologija (toliau – metodologija).

Vertinimo proceso koordinavimui ir vertinimo atlikimui FM 2014 m. birželio 26 d. įsakymu 1K-195 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudarė išankstinio vertinimo darbo grupę (toliau – darbo grupę), kurios sudėtis atnaujinta Finansų ministro 2017 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. 1K-280. Darbo grupę sudaro Finansų, Ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo ministerijų ir UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ atstovai, taip pat darbo grupės posėdžiuose buvo kviečiami dalyvauti ir socialinių–ekonominių partnerių (Lietuvos banko asociacijos, Lietuvos rizikos kapitalo asociacijos, Lietuvos banko, Lietuvos inovacijų centro, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro, Lietuvos verslo paramos agentūros, asociacijos „Žinių ekonomikos forumas“, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos, Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos bei Lietuvos verslo konfederacijos Vilniaus universiteto, Kauno technologijų universiteto, Nacionalinio fizinių ir technologinių mokslų centro bei VšĮ „Versli Lietuva“ atstovai), kurių pasiūlymai buvo panaudoti atliekant vertinimą.

Siekiant identifikuoti rinkos poreikius, buvo atlikta Lietuvoje veikiančių pradedančiųjų įmonių, kurios vykdo MTEPI veiklas, MSI, rizikos kapitalo fondų ir Lietuvos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos atstovų apklausa. Apklausos rezultatai parodė, kad MTEPI veiklos rezultatų komercinimui reikalingas papildomas finansavimas, tačiau jį gauti sudėtinga.

MTEPI veiklos rezultatus komercinančių dalyvių apklausa parodė, kad finansavimo poreikis yra 10 mln. EUR.

Ko-investicinis fondas MTEPI (bendrai investuojanti FP) įgyvendinimo strategija

Preliminariai skiriama valstybės lėšų suma (su valdymo mokesčiais (išlaidomis)), mln. EUR	5, su galimybe padidinti iki 10
Finansavimo šaltiniai	ES SF lėšos
Privačios lėšos, proc.	Pagal bendrosios išimties reglamentą min. 10 proc., investuojama į konkrečią investiciją
MSI įnašas	apytiksliai 5 proc. naujos investicijos vertės arba įmonės įstatinio kapitalo
Galutiniai naudos gavėjai	įmonės, veikiančios arba ketinančios pradėti naują ekonominę veiklą pažangiosios specializacijos srityse, ir kurių viena iš akcininkių yra MSI
Valstybės pagalba	Yra (pagal bendrosios išimties reglamentą)
Orientacinis maksimalus fondo investicijų į vieną MVĮ dydis	Iki 10 proc. fondo vertės
Investavimas	Į įmonių akcinį kapitalą arba į iš dalies akcinį įmonių pradinio augimo (pradinio, ankstyvo augimo ir plėtros) stadijose
MVĮ veiklos sektoriai	Ribojama pagal valstybės pagalbos schemą ir sumanios specializacijos strategiją
Apytikslis investuotojų (tik valstybės) gaunamas maksimalus gražos dydis (ang. „cap“)	Ne daugiau 6 proc.
Kitos formos nei subsidija finansinę paramą gaunančių įmonių skaičius, vnt.	8*
Privačios investicijos, atitinkančios viešąją paramą įmonėms, mln. EUR	Min. 10 proc. investicijų į įmones sumos, t. y. iki 0,5
Naujų įmonių**, gavusių investicijas, skaičius, vnt.	8***

* Įmonių, pasinaudojusių FP, skaičius priklausys nuo rinkos poreikio, investicijų dydžio į įmones

** Nauja įmonė – įmonė, sukurta ne anksčiau kaip prieš trejus metus (imtinai) iki projekto sutarties tarp įmonės ir įgyvendinančiosios institucijos ar paskolos, finansinės nuomos (lizingo), faktoringo arba investavimo sutarties (kai įgyvendinamos finansinės priemonės) tarp įmonės ir finansinės priemonės valdytojo ir (ar) finansų įstaigos, jei fondų fondas nesteigiamas, pasirašymo dienos. Nauja įmone nelaikoma įmonė, jei pasikeitė tik jos teisinė forma

*** Naujų įmonių, pasinaudojusių FP, skaičius priklausys nuo rinkos poreikio, investicijų dydžio į įmones

Atsižvelgiant į problemas ir iššūkius, su kuriais susiduria MTEPI veiklos rezultatus komercinančios MVI, remiantis įgyvendintų bei dar įgyvendinamų FP rezultatais, Lietuvos ir užsienio patirtimi, turima rinkos dalyvių apklausa ir nustatytu rinkos trūkumu, vertinime yra pateikiama siūloma įgyvendinti FP.

Planuojama įgyvendinti bendrai investuojančią FP („Ko-investicinis fondas MTEPI“), kuri būtų finansuojama VP 1 prioriteto lėšomis, ir kurios tikslas – sudaryti sąlygas MSI steigti atžalines įmones taip įtraukiant pačius universitetus į juose vystomų MTEPI veiklų rezultatų komercinimą bei paskatinti inovatyvių idėjų ekonominį panaudojimą ir atžalinių įmonių kūrimąsi, siekiant užtikrinti finansavimo šaltinių prieinamumą. Kadangi MTEPI veiklas vykdančios įmonės, ypač iki idėjų komercializavimo etapo, kredito įstaigų požiūriu yra itin rizikingos ir ilgai neatsiperkančios, o todėl dažniausiai jų ir nefinansuotinos, siūlomos FP įgyvendinimui pasirinkta rizikos kapitalo FP, kuri savo esme labiausiai atitinka tokių įmonių poreikius. Be to, investuotojų valdymo komanda be investuotų lėšų, prisideda prie įmonių augimo žiniomis ir ryšiais, padedančiais šioms įmonėms įgyvendinti gyvybingas idėjas. Siūloma priemonei skirti 5 mln. EUR., tačiau numatant galimybę finansavimą jai padidinti iki 10 mln. EUR.

2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programavimo laikotarpiais Lietuva sukūrė skaidrų ir efektyvų FP įgyvendinimo modelį, Lietuvoje veikiančios institucijos, kurios administruoja ir įgyvendina FP, turi pakankamai kompetencijų ir techninių galimybių, kad galėtų sukurti specifines FP, kurios atitiktų verslo subjektų finansavimo poreikį. Be to, atliktos apklausos rodo, kad 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu nacionaliniu lygmeniu įgyvendintos FP yra vertinamos teigiamai.

Vertinimas buvo atliktas pagal metodologiją, konsultuojantis su visomis suinteresuotomis institucijomis, vertinimas atliktas objektyviai ir nešališkai. Vertinimas gali būti keičiamas ar pildomas nepažeidžiant ir vadovaujantis Reglamento Nr. 1303/2013 nuostatomis.